

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗИНА

**СУЧАСНИЙ СТАН,
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ, ФІНАНСОВО-
КРЕДИТНИХ
ТА ОБЛІКОВИХ СИСТЕМ**

Збірник тез доповідей
III Міжнародної науково-практичної конференції

(19 травня 2023 року, м. Харків, Україна)

Електронний ресурс

Харків – 2023

УДК 33+657(063)
С 91

*Реєстраційне посвідчення УкрІНТЕІ МОН України
(№ 605 від 22 грудня 2022 р.)*

*Затверджено до розміщення в мережі Інтернет рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 9 від 30 травня 2023 р.)*

Редакційна колегія:

д-р. екон. наук, проф. Б. В. Самородов (головний редактор);
к.філос.н., доц. А.А. Чхеайло
д-р. екон. наук, проф. Г. М. Азаренкова;
д-р. екон. наук, проф. А. П. Грінько;
к-т. екон. наук, доц. Н. Л. Морозова;
к-т. екон. наук, доц. Р. О. Піскунов;
к-т. пед. наук Н. І. Стяглик.

Адреса редколегії:
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4

С 91 Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку бізнесу, фінансово-кредитних та облікових систем: збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції (Україна, м. Харків, 19 травня 2023 року) [Електронний ресурс]. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. – 1 ел. опт. диск (CD-ROM). – Систем. вимоги: Процесор Pentium-класа ; ОС Windows 7/10 ; дисковод CD-ROM; Acrobat Reader 10. - 360 с.

ISBN 978-966-285-749-8

У збірнику представлені тези доповідей учасників III Міжнародної науково-практичної конференції на загальну тему «Сучасний стан, проблем та перспективи розвитку бізнесу, фінансово-кредитних та облікових систем».

Для науковців, аспірантів і студентів вищих навчальних закладів. Матеріали подано в авторській редакції. Відповідальність за зміст і оформлення матеріалів несуть автори.

Усі права застережено. Посилання на матеріали обов'язкові..

УДК 33+657(063)

URI: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/17796>

© Харківський національний
університет імені В. Н. Каразіна, 2023

ISBN 978-966-285-717-7

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
V.N. KARAZIN KHARKIV NATIONAL UNIVERSITY

**THE CURRENT STATE,
PROBLEMS AND PROSPECTS OF
BUSINESS, FINANCIAL, CREDIT
AND ACCOUNTING SYSTEMS
DEVELOPMENT**

Collection of abstracts
III International Scientific and Practical Conference

(May 19, 2023, m. Kharkiv, Ukraine)

Electronic resource

Kharkiv – 2023

UDC 33 + 657 (063)

*Registration certificate UkrINTEI
(№ 605 desember 22, 2022)*

*Approved for posting on the Internet by the decision of the Academic Council
in V.N. Karazin Kharkiv National University
(Minutes № 9 of 30 May 2023)*

Editorial board:

Dr. of Econ Sciences, Prof. B. V. Samorodov (editor in chief);
PhD of Philosophical Sciences, Assoc. Professor A.A. Chkheailo
PhD in Econ. Sciences, Assoc. Prof. R. O. Piskunov;
Dr. of Econ. Sciences, Prof. G. M. Azarenkova;
Dr. of Econ. Sciences, Prof. A. P. Grinko;
PhD in Econ. Sciences, Assoc. Prof. N. L. Morozova;
Ph.D. of Pedagogic Sciences N. I. Styaglik

Editorial board address:
61022, Kharkiv, Svobody Square, 4

The current state, problems and prospects of business, financial, credit and accounting systems development: a collection of abstracts of the II International Scientific and Practical Conference (Ukraine, Kharkiv, May 20, 2022) – Kharkiv: V.N. Karazin Kharkiv National University, 2022. – electron. resource. – 1 el. disk (CD-ROM). – Systems. requirements: Pentium-class processor; OC Windows 7/10; CD-ROM drive; Acrobat Reader 10. - 360 p.

ISBN 978-966-285-749-8

The collection presents abstracts of the participants of the II International Research and Practice Conference on the general topic «The current state, problems and prospects of business, financial, credit and accounting systems development».

For scientists, post-graduate students and students of higher educational institutions. Materials are submitted in the author's edition. The authors are responsible for the content and design of the materials.

All rights reserved. References to materials are required.

UDC 33 + 657 (063)

URI: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/17796>

© V. N. Karazin Kharkiv National
University, 2023

ISBN 978-966-285-749-8

*Бєлікова Н. В.,
д.е.н., професор,
професор кафедри маркетингу
ХНЕУ імені С. Кузнеця*

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПРИЧИННО-НАСЛІДКОВИХ ЗВ'ЯЗКІВ ВІДНОВЛЕННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПЕРІОД ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Основною рушійною силою відновлення маркетингової діяльності підприємств у регіонах України, найбільш постраждалих від військового конфлікту, є забезпечення можливості для соціально-економічного відновлення в цілому. В контексті поступового відновлення маркетингової діяльності підприємств промисловості та сфери послуг набуває важливого значення розроблення відповідного теоретичного підґрунтя, на базі якого можуть бути побудовані концептуальні рішення щодо забезпечення максимальної ефективності у подоланні проблем, спричинених війною, таких як втрата майна підприємств, відтік кадрів закордон та в інші регіони України, падіння платоспроможності та загального рівня життя населення, песимістичні очікування щодо можливостей повернення до звичних економічних моделей тощо. Таке теоретичне підґрунтя передбачає поглиблене вивчення причинно-наслідкових зв'язків між проблемами, що супроводжують маркетингову діяльність та можливими шляхами їх вирішення, орієнтованими на максимально ефективне використання наявних матеріальних, фінансових та людських ресурсів.

Причина, наслідок та причинно-наслідкові зв'язки є філософськими категоріями, які використовуються багатьма науками завдяки своїй міждисциплінарній природі. У сукупності вони відображають одну з форм загальних взаємозв'язку та взаємодії явищ.

У філософському енциклопедичному словнику причина тлумачиться як явище, дія якого викликає, визначає, змінює, виробляє або тягне за собою інше явище; останнє має назву «наслідку».

У філософській енциклопедії надається таке тлумачення сутності поняття «причина» те, без чого не було би іншого – наслідку [1].

Згідно з Академічним тлумачним словником української мови «причина» – це явище, яке обумовлює або породжує інше явище; протилежне наслідок; підстава, привід для яких-небудь дій, вчинків [2].

Виробляемий причиною наслідок залежить від певних умов, тому однакова причина за різних умов може призводити до різних наслідків [3]. Це твердження, адаптоване до концептуального підходу, розробленого авторами з метою дослідження проблем потрапляння країн до пасток економічної відсталості, значною мірою пояснює феномен розбіжностей у показниках соціально-

економічного розвитку різних країн світу, тим більше тих, що мають схожі вихідні потенціали розвитку.

Згідно з філософським енциклопедичним словником [3], різниця між категоріями «причина» та «наслідок» є умовною, оскільки кожна умова у певному сенсі є причиною, а кожна причина в певному відношенні є наслідком. Звідси слідує висновок, що за певних обставин причина та наслідок можуть мінятися місцями: наслідок може стати причиною іншого наслідку. Тому в багатьох сферах об'єктивної дійсності сама взаємодія причин та наслідків виступають причиною змін (перебігу) явищ та процесів (рис. 1).

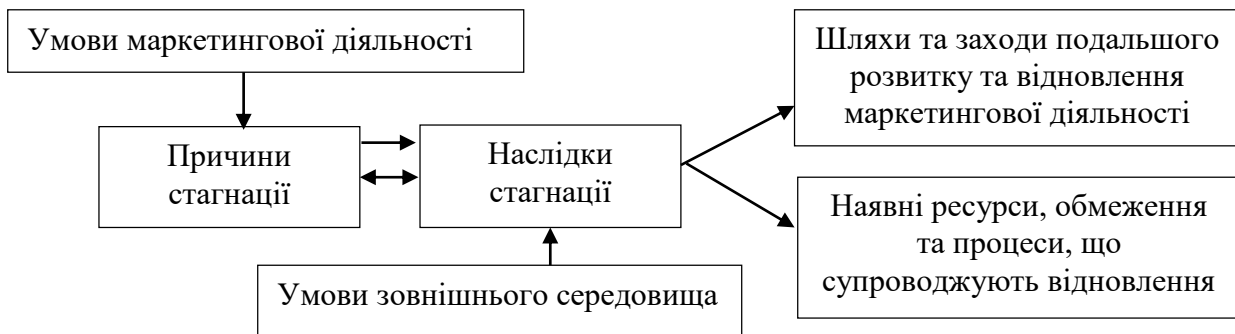

Рис. 1. Взаємодія причин та наслідків як передумова змін у явищах та процесах
Джерело: складено на основі [1]

Як видно з рис. 1, умови внутрішнього та зовнішнього середовищ існування чинять вплив як на причину, так і на наслідок, що не тільки визначає вихідні характеристики кожної причини та кожного окремого наслідку, який випливає з цієї причини, але й зумовлює характер та тісноту взаємозв'язків між причиною та наслідком, а також параметри тих процесів, які розвиваються, виходячи з одержаного наслідку. Філософський підхід до вивчення сутності понять «причина» та «наслідок» дозволяє визначати їх як універсальні категорії, що відображають базові форми загальних взаємозв'язків між явищами.

Вивчення діючої причини без урахування цільової є абсурдним, оскільки дія реалізується тільки заради певного результату. Дія підпорядкована меті та похідна від неї, а виходячи з цього, пояснити сутність будь-якого явища можна через розкриття цільової причини [4].

Категорії «причина» та «наслідок» породжують причинно-наслідкові зв'язки, які є базовими формами зв'язків між усіма явищами та процесами, що ми можемо спостерігати у всесвіті. Тому для дослідження причинно-наслідкових зв'язків «пастки відсталості» країни слід на методологічному рівні з'ясувати їх природу та сутність.

Як зазначається в роботі [4], причинно-наслідковий зв'язок має певні характеристики, що не залежать від дослідника, не змінюються у часі тощо. Серед таких характеристик можна виділити такі:

- детермінованість: оскільки жодне явище не виникає безпричинно, то можна тлумачити детермінованість як наявність причини у всьому: «з нічого нічого не виникає», «причини породжує наслідок»;

- об'єктивність: причинно-наслідковий зв'язок матеріальних явищ є об'єктивним, навіть суб'єктивні причини історичних подій не входять в суперечність з об'єктивністю, так як генеруються певними матеріальними факторами;

- універсальна взаємодія причини і наслідку: глобальний характер причинно-наслідкових зв'язків та розуміння, що закон причинності має надзагальний характер.

Таким чином, причинно-наслідковий зв'язок завжди вказує на взаємний зв'язок між причиною та наслідком, при цьому кількість причин та наслідків може бути різною. Отже, об'єктивне існування філософських категорій «причина» та «наслідок» та утворення причинно-наслідкових зв'язків між ними зумовлює необхідність їх включення до теоретичного підґрунтя, що дозволить підвищити наукову обґрунтованість рішень з відновлення маркетингової діяльності підприємств України в повоєнному періоді, а саме: пошук шляхів залучення додаткових обсягів фінансової допомоги від міжнародних донорів, урядів інших країн та неурядових організацій; участь підприємств у проєктах економічного відновлення; налагодження механізму відшкодування витрат (принаймні їх частини) на відновлення бізнесу; пошук нових методів просування товарів та послуг, які більш повно відповідають запитам споживачів, що змінюються під впливом війни; інтенсифікація використання неklasичних видів маркетингу; адаптація маркетологів до скорочення та переорієнтації попиту, а також трансформації традиційних моделей споживчої поведінки [5].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Філософська енциклопедія. URL: https://dic.academic.ua/dic.nsf/enc_philosophy/3089/%D0%9F%D0%A0%D0%98%D0%A7%D0%98%D0%9D%D0%90
2. Словник української мови: в 11 томах. Том 8, 1977. Стор. 97.
3. Щерба С. П., Заглада О. А. Філософія. Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: МАУП. 2016. 216 с.
4. Родіонова Л. О. Філософія: Навчальний посібник. Харків: ХНАМГ, 2006. 142 с.
5. Гриневич Л. В., Белікова Н. В. Напрями відновлення маркетингової діяльності та трансформації моделей поведінки споживачів у повоєнному періоді: проблеми врахування регіонального аспекту. *Бізнес інформ.* 2023. №3. С. 205-210. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-3-205-210>